

IZ ISTORIJATA OFTALMOLOŠKE SLUŽBE U BEOGRADU*

Milan Blagojević, Slobodan Dergenc, Dobrosav Cvetković i Vera Damjanović

Klinika za očne bolesti »Prof. dr Đorđe Nešić« Medicinskog fakulteta, Beograd
(Predsednik Poslovnog odbora: prof. dr sci. Dobrosav Cvetković)

Ključne riječi: istorija oftalmologije, Beograd

Sažetak

Počeci organizovane oftalmološke službe u Beogradu datiraju iz prošlog veka, kad je prof. dr Đorđe Nešić, 1898, osnovao prvo Očno odeljenje u beogradskoj Vojnoj bolnici. Godine 1901, Nešić je u okviru Driavne bolnice osnovao Očno odeljenje, na čijem će čelu biti preko pola veka (do 1955) pretvorivši ga 1921. u Kliniku za očne bolesti Medicinskog fakulteta, koja danas nosi njegovo ime. Autori daju istorijat Klinike, a također i istorijat Instituta za oftalmologiju »Prof. dr Ivan Stanković« (osn. 1966) te istorijat ambulantno-polikliničke službe u Beogradu. Danas se u oftalmološkim ambulancama u Beogradu obavljaju najsuvremenije dijagnostičke metode i sprovodi medikamentno lečenje, a u opisanim stacionarnim ustanovama obavljaju najsloženije hirurške intervencije i u tom pogledu te ustanove prate savremena kretanja u oftalmološkoj struci i nauci na međunarodnom nivou.

Organizovan rad oftalmološke službe u Beogradu nastao je i razvijao se u okviru delatnosti Vojnog saniteta. Očnog odeljenja Opšte državne bolnice, koje je kasnije preraslo u Kliniku za, očne bolesti, zatim preko Instituta oftalmologije, kao i očnih ambulanti koje su delovale u raznim delovima grada.

O istorijatu oftalmologije u Jugoslovenskoj narodnoj armiji će referisati prof. Savičević, a mi ćemo se ovoga puta ograničiti na delatnosti sledećih oftalmoloških ustanova: Klinike za očne bolesti dr Đorđe Nešić«, Instituta oftalmologije »Prof. dr Ivan Stanković« i očnih ambulanti u gradu.

1. ISTORIJAT KLINIKE ZA OČNE BOLESTI »PROF. DR ĐORĐE NEŠIĆ«

Razvoj oftalmološke delatnosti u Beogradu i u Srbiji vezan je prvenstveno za ime profesora dra Đorđa Nešića. Rođen 1873. god, maturu je položio 1880. godine, kada je imao svega 17 godina, i tada se upisao na Medicinski fakultet u Moskvi gde je medicinske studije završio 1896. god, posle čega se vratio u zemlju. Osnovao je 1898. god. prvo naše Očno odeljenje u tadašnjoj beogradskoj Vojnoj

bolnici i bio je šef tog odeljenja. U vezi sa tadašnjim potrebama, objavio je rad »Načini ispitivanja vida lekara, za vojne lekare« kao i »Testove i tablice za ispitivanje vida«.

Na početku ovoga veka, tačnije 1901, dolazi do osnivanja prvog Očnog odeljenja u okviru Državne bolnice u Beogradu na Paliluli, a za prvog šefa tog odeljenja postavljen je prof. dr Đorđe Nešić. Tih godina narastaju zdravstveni problemi u Srbiji, ali stručnih kadrova, naročito lekarskih, bilo je vrlo malo. Zbog toga se osetila potreba za osnivanjem Medicinskog fakulteta, da bi se na taj način educirali lekari u našoj zemlji, umesto u dnostranstvu, kao što je do tada bio slučaj.

Na inicijativu prof. dra M. Jovanovića-Batuta i dra Vojislava Subotića, Stojan Protić je maja meseca 1914. g. potpisao odluku o osnivanju Medicinskog fakulteta u Beogradu. Međutim, do realizacije ove odluke moralo je da se sačeka do 1919, jer je njeno ostvarenje bilo onemogućeno prvim svetskim ratom. U tome ratu učestvovali su praktično svi lekari, a i dr Đorđe Nešić, u činu rezervnog sanitetskog majora, a na funkciji komandira I poljske bolnice, gde je pokazao izvanrednu umešnost i organizatorske sposobnosti.

Njegovu pažnju kao okuliste privukla je pojava »kokošjeg slepila«, koju je zapazio kod srpskih vojnika prilikom povlačenja kroz Albaniju, dovodeći ovu pojavu u vezu sa avitaminozom. Tako je 1918. g. objavio rad u »Annales d'Oculistique« o uzrocima hemeralopije.

Po završetku rata, glavna oftalmološka delatnost odvijala se, u pogledu hospitalnih bolesnika, u okviru tadašnje Opšte državne bolnice, koja je bila smeštena u Vidinskoj ulici (sadašnja Ul. Džordža Vašingtona 19). U toj zgradi, sagrađenoj 1865-1868, nalazila su se i ostala odeljenja, a očni bolesnici, posle izvršenih operacija, bili su smešteni u raznim odeljenjima. Takvo je stanje postojalo do osnivanja Medicinskog fakulteta i formiranja Očne klinike, koja je osnovana 9. jula 1921. god. Za prvog redovnog profesora oftalmologije i za upravnika, postavljen je 20. juna 1921. dr Đorđe Nešić, koji je na toj dužnosti ostao do 1955. god. Iz te zgrade se, posle 1921. g, Opšta državna bolnica preselila u objekte na Vračaru, gde se danas uglavnom nalaze Klinike Medicinskog fakulteta. U zdanju u Vidinskoj (Džordža Vašingtona 19) ostale su samo Ušna i Očna klinika; Ušna se iselila 1947. g, takođe u zgrade na Vračaru, tako da je u Ulici Džordža Vašingtona ostala samo Očna klinika, sve do 20. juna 1983. god, kada se i ona preselila u bivše prostorije Vojno Medicinske Akademije (VMA), pošto se VMA preselila u novosagrađenu i velelepnu građevinu na Banjici.

Odmah po osnivanju Medicinskog fakulteta i Klinike za očne bolesti, u njoj su radili, pored prof. dra Đorđa Nešića, još tadašnji docent dr Aćim Marković i asistent Vukosava Nešić. Naučna preokupacija prof. Nešića se tada odnosila na problem obrade perforativnih povreda izazvanih magnetnim stranim telima. U tome cilju je lično konstruisano 6 pokretnih elektromagneta, koji su služili za potrebe vojnog saniteta i dva fiksna džinovska magneta, pomoću kojih je izvađen veliki broj stranih magnetskih tela iz povređenih očiju, tako da je Klinika za očne bolesti u Beogradu postala jedan od oftalmoloških centara sa velikim iskustvom u pogledu ekstrakcije magnetskih stranih tela iz očiju. Kasnije je delatnost prof. Nešića bila usmerena na lečenje očnih oboljenja primenom »biogenih stimulatora«. Na tome polju postojala je uska saradnja između prof. Nešića i prof. Filatova u Odesi. U okviru delatnosti Klinike, treba istaći i organizovanje borbe protiv trahoma. Zahvaljujući toj akciji, kao sadejstvu drugih faktora, došlo je kasnije do praktične eradikacije trahoma u Mačvi i Podrinju.

Neposredni saradnik prof. Nešića bio je prof. dr Aćim Marković. Prof. Marković se bavio kliničkom oftalmologijom, i u tome pogledu imao je bogato iskustvo. Pored toga, njegova posebna zasluga je pedagoški rad sa mlađim lekarima, tako da se on s pravom može smatrati kao ličnost koja je svoje pedagoško iskustvo prenela na znatan broj tadašnjih lekara i asistenata. Ta tradicija se i danas održava, tako da Klinika za očne bolesti u Beogradu ima već uhodane kliničke prikaze i kliničke seminare, koji datiraju iz vremena prof. Markovića, a kasnije

je taj pedagoški rad proširen i organizovanjem programa za specijalizaciju, za magisterijum, a takođe i za izradu doktorskih disertacija. Veliki deo posla oko stručne organizacije »Oftalmoloških dana« u Beogradu pada na teret članova kolektiva Klinike za očne bolesti.

Klinika za očne bolesti u Ulici Džordža Vašingtona bila je sve do 1932. god. jedina stacionarna oftalmološka ustanova u Beogradu. Te godine - 1932, prof. dr Zdravko Nižetić, rodom sa Brača, osnovao je Očno odeljenje u Opštoj državnoj bolnici u Višegradskoj ul. 22, u dvorišnoj zgradi, sazidanoj još 1903. god. iz sredstava Društva britanskih milosrdnih sestara, koje su ukazivale pomoć srpskoj deci, koja su ostala siročad iz prošlih ratova. U toj zgradi se do tada nalazila tzv. Englesko-srpska dečja bolnica. Dve godine kasnije, sazidana je prema ulici nova zgrada, sa kapacitetom od oko 80 postelja. Prof. Nižetić je, pored organizatorskih sposobnosti, ispoljio poseban smisao i interesovanje za oftalmohirurgiju, i njegovi radovi iz oblasti keratoplastike spadaju u pionirske radove iz te oblasti.

U dvorišnoj zgradi je posle drugog svetskog rata bilo prvo Odeljenje za skrofulozne keratokonjunktivite, a kasnije i za trahom, sve dok nije postignuta eradikacija ovih oboljenja.

Posle drugog svetskog rata, 1947. god, došlo je do integracije svih tadašnjih klinika i odeljenja Opšte državne bolnice. Na taj način se spojila Klinika za očne bolesti i Očno odeljenje bivše Opšte državne bolnice. Ovo spajanje je bilo administrativnog karaktera, jer je jedan deo novoformirane Klinike za očne bolesti i dalje ostao u Dž. Vašingtona ul. 19 (označen kao zgrada »A«), a drugi u Višegradskoj ul. 22 (zgrada »B«), Ovakvo stanje je postojalo sve do 30. juna 1983. g, kada se deo Klinike iz Dž. Vašingtona 19 preselio u objekte koji su ostali ispražnjeni posle preseljenja Vojno-medicinske akademije u novu zgradu na Banjici.

U okviru proslave 50 godina postojanja Medicinskog fakulteta u Beogradu (1920—1970) Očna klinika je dobila zvaničan naziv: Klinika za očne bolesti »Prof. dr Đorđe Nešić«, prema svome osnivaču. Za period od svoga osnivanja pa do danas, u Klinici je radio veliki broj očnih lekara, od kojih je svaki na svoj način dao doprinos na organizacionom, zdravstvenom i naučnom polju oftalmologije u Srbiji, i na širem području. Pored prof. Đorđa Nešića, koji je bio upravnik od 1921. do 1955, na toj funkciji su kasnije bili prof. dr Ivan Stanković (1955—1956. kao v. d), prof. dr Vladimir Cavka (1956—1960), prof. dr Ivan Stanković (1960-1966), prof. dr Milan Blagojević (1966-1983) i prof. dr Dobrosav Cvetković (1983. i dalje).

Imena svih lekara koji su radili u ovoj Klinici biće štampana u posebnoj publikaciji, gde će biti detaljnije iznet istorijat Klinike za očne bolesti, ali ćemo ovoga puta spomenuti samo profesore, docente, primarijuse i asistente, koji su svojim radom dali izuzetan pečat stručnoj i naučnoj aktivnosti Klinike.

Profesori: dr Đorđe Nešić, dr Aćim Marković, dr Zdravko Nižetić, dr Vladimir Cavka, dr Ivan

Stanković, dr Olga Litričin, dr Milan Blagojević, dr Zlatomir Kecmanović, dr Sofija Biga, dr Aleksandar Parunović, dr Dobrosav Cvetković, dr Ružica Ilić, dr Siniša Đaković.

Docenti: dr Đorđe Lukić, dr Dušan Stojanović, dr Slobodan Dergenc, dr Vera Ljubojević. Privatni docent i primarius: dr Petko Radosavljević.

Primarijusi: dr Boia Milošević, dr Milovan Danić, dr Miodrag Stanković, dr Milivoje Milenković, dr Borislav Vukov, dr Sofija Nikolić, dr Milenija Dučić, dr Vojislav Lozanić, dr Mirjana Čobelić, dr Vera Dodić, dr Olivera Jovčić, dr Dragoslava Jagličić, dr Slavoljub Jovanović, dr Gordana Artiko, dr Bogdan Počuča, dr Miodrag Mitrović, dr Vladimir Tir, dr Vidak Mićović.

Asistenti: dr Vukosava Vešić, dr Nada Matavulj, dr Kosta Hadija, dr Milivoje Radovanović, dr Dušan Pišteljić, dr Vera Damjanović, dr Ružica Očak, dr Jasmina Tomović, dr Slobodan Golubović, dr Zoran Latković, dr Anka Stanojević-Paović, dr Đorđe Kontić, dr Svetislav Milenković.

Razvojem savremene oftalmologije, nametala se potreba da se mlađi lekari usmere ne samo na aktivnost u pogledu zdravstvene zaštite, već i da se bave naučno-istraživačkim radom. Kao rezultat takve koncepcije, proizišle su sledeće stručno-naučne publikacije:

Habilitacioni radovi

Dr Zlatomir Kecmanović: Prilog poznavanju etiologije atrofije papile vidnog živca, 1960.

Dr Sofija Biga: Ambliopija kao terapijski problem, 1964.

Dr Ruiica Ilić: Idiopatske ablacije retine, 1964.

Dr Dušan Stojanović: Promene centralnih retinalnih sudova kod početne arterioskleroze, 1968.

Dr Vera Ljubojević: Alergija kao faktor u genezi optičkog neurita, 1966.

Magistarski radovi:

Dr Dobrosav Cvetković: Kolorni vid kod glaukoma, 1966.

Dr Aleksandar Parunović: Etiologija seboroičnog blefarita, 1967.

Dr Siniša Đaković: Oftalmodinamometrija kod glaukoma, 1968.

Dr Petko Radosavljević: Klinika i terapija hemijskih povreda dečijeg doba, 1976.

Dr Jasmina Tomović: Adaptacija kod miopije, 1976.

Dr Svetlana Beleslin: Promene na arteriji centralis retine, 1976.

Dr Zoran Latković: Diferencijalna dijagnoza tumora očnih kapaka epitelnog porekla, 1978.

Dr Anka Stanojević-Paović: Toksoplazmoza kao uzrok zapaljivih promena uvealnog trakta, 1978.

Dr Miodrag Mitrović: Fluoresceinska angiografija kod malignog melanoma sudovnjače, 1978.

Dr Slobodan Golubović: Mehanizam promena intraokularnog pritiska posle aplikacije prostaglandina, 1979.

Dr Vasilije Misita: Faktori koji utiču na lokalizaciju ruptura kolablacije retine, 1979.

Dr Svetislav Milenković: Test fiksacije radioaktivnog fosfora P 32 u dijagnostici malignog melanoma uvee, 1982.

Dr Paraskeva Hentova-Senčanić: Korelacija

eskavacije papile i promene u vidnom polju kod glaukoma simpleks, 1983.

Doktorske disertacije:

Dr Milan Blagojević: Značaj tuberkulozne infekcije u etiologiji i patogenezi očnih oboljenja, 1955.

Dr Ivan Stanković: Pitanje specifičnosti simpatičke oftalmije, 1955.

Dr Olga Litričin: Dejstvo jonizirajućih zračenja na oko, 1958.

Dr Aleksandar Parunović: Uloga alergije u genezi marginalnih ulceracija rožnjače, 1970.

Dr Dobrosav Cvetković: Konsenzualne promene intraokularnog pritiska i klinički značaj jednostranog primarnog glaukoma, 1970.

Dr Ružica Ilić: Kliničke osobnosti ablacije retine u vezi sa proteinskim frakcijama u subretinalnoj tečnosti i u krvnom serumu, 1974.

Dr Siniša Đaković: Odnosi između hemo i hidrodinamike kod glaukoma simpleks, 1975.

Dr Miodrag Mitrović: Doprinos fluoresceinske angiografije objašnjenju sindroma tromboze grana vene centralis retine, 1980.

Dr Bogdan Počuča (anesteziolog): Izvesne kardiovaskularne promene u v. euroleptanesteziji u eksperimentu i klinici, 1974.

Dr Vidak Mićović: Rane promene u očima izazvane intravitrealnim stranim telima (bakar, bakarna rtida i bakarna šljaka) pod eksperimentalnim uslovima, 1979.

Dr Vasilije Misita: Horioretinalne adhezije izazvane laserom i krioplikacijom, 1980.

Dr Anka Stanojević-Paović: Autoimuni procesi u oku, 1980.

Dr Petko Radosavljević: Rano hirurško lečenje hemijskih povreda oka, 1980.

Dr Đorđe Kontić: Značaj termohirurgije cilijarnog tela u terapiji glaukoma, 1983.

Dr Svetislav Milenković: Analiza tretmana probojnih rana beonjače kroz specifičnosti njene grade, 1985.

Pored navedenih habilitacionih radova, magisterijuma i doktorskih disertacija, objavljeno je više stotina stručnih i naučnih publikacija iz raznih oblasti kliničke oftalmologije, a takođe i iz domena preventivne oftalmologije, kao što je pitanje suzbijanja trahoma, preventivna slabovidnosti i razrokosti, rana detekcija glaukoma, i dr. Nabranje svih dosadašnjih publikacija prelazi okvire ovog saopštenja.

Za razvoj oftalmologije ne samo na teritoriji Srbije već i van nje, od značaja je činjenica, da je u Klinici za očne bolesti specijalizirao veliki broj lekara, a također znatan broj redovno dolazi radi osveženja znanja. Da samo napomenemo, da je pred komisijom u ovoj Klinici, počev od 1949. godine pa do maja 1985. godine, položilo specijalistički ispit 327 lekara. Oni sada rade u raznim delovima naše zemlje i mnogi od njih su se do sada afirmisali kao savesni i kvalifikovani oftalmolozi, koji su u svojim mestima nosioci oftalmološke službe.

Nemoguće je dati na ovako ograničenom prostoru celokupan pregled stručne delatnosti Klinike, ali ćemo samo tabelarno izneti broj izvršenih operacija u delu Klinike, koji je bio u Ulici, Dž. Vašingtona, u periodu od 1920. do kraja 1983. godine, uz napomenu da nismo imali podatke za period od 1940. do 1945.

Operacije izvršene u delu Klinike u Višegradskoj ulici odnose se na period od 1932. do 1984. g. U Višegradskoj ul. su bili kao rukovodioci prof. dr Zdravko Nižetić (od 1932. do 1942. prof. dr Vladimir Čavka (u toku rata), doc. dr Đorđe Lukić (1947-1954), prof. dr Olga Litričin (1954-1978) i prof. dr Siniša Đaković (od 1978. i dalje)

Red. br.	Operacije	Izvršenih oper.
1.	Palpebrae	5 403
2.	Apparatus lacrimalis	50
3.	Conjunctiva	116
4.	Strabismus	2 949
5.	Cornea et sclera	2 904
6.	Camera anterior	4 682
7.	Iris	2 813
8.	Cataracta	923
9.	Glaucoma	563
10.	Glaucoma et cataracta	61 282-
11.	Corpus vitreum	8 382
12.	Ablatio retinae	2 191
13 (a)	Povrede bez i/b stranog tela	2 942
13 (b)	Povrede sa i/b stranim telom	7 696
14	Bui bus i (Enucl. at Evisceratio) 1	662
15	Tumori	2 210
16	Os tale operacije	1 379
Ukupno		61 282

Tab. 1. Područje koje pokriva Služba za raštitu vida očne bolesti.

Period	Operacija	Prosečno godišnje
1920—1929.	1 041	104
1930—1939.	3 912	391
1945—1949.	3 131	626
1950—1959.	9 981	936
1960—1969.	13 130	1 313
1970—1979.	20 378	2 037
1980—1983.	9 729	2 432
Ukupno	61 282	

Tab. 2. Broj Izvršenih operacija prem» godinama u Ulici Dž. Vašingtona

Period	Operacija	Prosečno
1932—1939.	5 385	673
1940—1949.	6 956	695
1950—1959.	12 755	1 295
1960—1969.	12 988	1 299
1970—1979.	17 069	1 707
1980—1984.	11 700	2 340
Ukupno	66 853	

Tab. 3. Očne operacije Izvršene u periodu od 1932. do 1984. godine u Višegradskoj ul. (Klinička zgrada B).

Klinika	Operacija
Klinička zgrada u ul. Džodža Vašingtona u periodu od 1920. do 1930. i 1945. do 1983.	61 282
Klinička zgrada u Višegradskoj ulici u periodu od 1932. do 1984.	66 853
Ukupno	128 135

Tab.4. Ukupan broj izvršenih operacija u obe kliničke zgrade na osnovu raspoložениh podataka iz operacionih protokola Letimičan pogled na brojčane podatke pokazuje da se broj operacija tokom vremena stalno uvećavao.

Analizom strukture operacija, vidimo da se u Klinici obavljaju sve složenije intervencije: keratoplastike, anti-glaukomne operacije, operacije protiv ablacije retine, strabizma, vitrektomija i dr.

Savremena kretanja u nauci, a takođe i u oftalmologiji, nametala su proučavanje užih problema. Iz te potrebe formirani su specijalizovani kabineti i ambulante. Tako u Klinici funkcionišu sledeći kabineti: za glaukom, za fluoresceinsku angiografiju, za ultrazvučnu dijagnostiku, za funkcionalna ispitivanja, za adaptaciju kontaktnih stakala, za izradu očnih proteza (kao posebna radna jedinica), za ortoptiku i pleoptiku i za fotokoagulaciju. U formiranju su kabineti, odnosno specijalizovane ambulante za ablaciju retine, uveitise, oboljenja orbite, vaskularna oboljenja oka, za traumatologiju i za plastičnu oftalmohirurgiju.

Pored toga, u Klinici postoji Patohistološka laboratorija, koja ima najdužu tradiciju i koju je osnovala prof. dr Olga Litričin, još 1951, zatim Bakteriološka i Biohemijska laboratorija. Sve ovo omogućava da se kod očnih bolesnika, savremenim metodama, izvrši dijagnostički pregled, da se sprovede najbolja medikamentozna terapija i da se, prema ukazanim indikacijama, izvrše i riasloženije očne operacije.

Zaključak

Na kraju možemo da zaključimo iz ovog kratkog istorijskog pregleda, da organizovana oftalmološka služba na teritoriji Beograda, a takođe i Srbije, rela relativno kasno da razvija. Ovo je bilo uslovljeno istorijskim događajima i brojnim ratovima, koji su na ovom terenu doveli do katastrofalnih razaranja, gubitka stanovništva i sprečavanja razvoja oftalmološke struke i nauke. I pored toga, naročito posle prvog i drugog svetskog rata učinjen je napredak u pogledu organizovane delatnosti na polju kurativne i preventivne oftalmologije, kao i na sistematskoj edukaciji oftalmoloških kadrova kako lekara tako i medicinskih tehničara - sestara. Na taj način smo u stanju da budemo na nivou međunarodne oftalmologije.

2. ISTORIJSKI INSTITUTA OFTALMOLOGIJE »PROF. DR IVAN STANKOVIĆ«

Krajem 1966. g. prof. dr Ivan Stanković, sa ekipom lekara koji su do tad; radili u Klinici za očne bolesti, osnovao je Očno odeljenje Gradske bolnice grada Beograda, u Ul. Baje Sekulića 172. Ovo odeljenje, posle nekoliko godina prerasta u Institut oftalmologije, koji posle smrti profesora Stankovića 1971. nosi njegovo ime.

Od osnivanja ove ustanove, načelnici su bili prof. dr Ivan Stanković (1966-1973), prof. dr Zlatimir Kecmanović (1973-1983) i prof. dr Slobodan Dergetić (1983. i dalje).

Institut je nastavna baza Medicinskog, Stomatološkog i Defektološkog fakulteta.

Nastavno osoblje Medicinskog fakulteta sačinjavaju: prof. dr Ivan Stanković, prof. dr Sofija Biga, prof. dr Zlatimir Kecmanović, prof. dr Vera Ljubojević, prof.

dr Slobodan Dergenc i asistenti dr Miloš Ignjačev i dr Dejan Momirov.

Nastavno osoblje Stomatološkog fakulteta: prof. dr Slobodan Dergenc prof. dr Vojislav Drinčić, i asistenti dr Zoran Kuljača i dr Ljubiša Nikolić.

Nastavno osoblje Defektološkog fakulteta: prof. dr Sofija Biga i asisten: dr Dušica Risović. Honorami asistenti su: dr Rajko Jeftić i dr Dubravka Marčić.

Primarijusi: dr Jovan Pavičić, dr Mirjana Mijatović, dr Ljerka Žanko, dr Rajko Jeftić i dr Dragica Ljuština.

Danas, od ukupno 19 lekara, van nastave je 8. Od osnivanja do danas, specijalizaciju iz očnih bolesti je obavilo ukupno 30 lekara.

Habilitacioni radovi:

Dr Slobodan Dergenc: Primena hladnoće u operativnom lečenju zamućnog sočiva, 1967.

Dr Vera Ljubojević: Neuritis n. optici alergijskog porekla, 1966.

Magisterski radovi:

Dr Miloš Ignjačev: Klinički značaj ispitivanja adaptacije kod ablacije mrejnjače, 1974.

Dr Zoran Kuljača: Promene osetljivosti rojnjače posle operacije ablacij | retine, 1975.

Dr Rajko Jeftić: Rezultati lečenja sekundarne katarakte, 1976.

Dr Ljubiša Nikolić: Intraoperativne i rane postoperativne komplikaci perforativne keratoplastike, 1987.

Dr Dejan Momirov: Karakteristike talamičnog releja vizuelnog sistema funkciji ciklusa budnost-spavanje u mačke, 1976.

Dr Mirjana Mijatović: Primena kontaktnog sočiva kod keratokonusa, 197

Dr Ivan Stanković: Odbranio dok je bio na Klinici, 1955.

Dr Slobodan Dergenc: Primena niskih temperatura u oftalmologiji, 1974. Dr Vera Ljubojević: Promene na očnom dnu kod dečijeg dijabetesa, 1973. Dr Vojislav Drinčić: Primarne tapetoretinalne degeneracije u fluoresceinsko-angiografskoj slici, 1975.

Dr Miloš Ignjačev: Značaj ispitivanja adaptacije na tamu kod oboljenja makule, 1979.

Dr Zoran Kuljača: Promene osetljivosti rožnjače posle operacije presađivanja rožnjače i procena njihovog značaja za presađeni kalem, 1979.

Dr Zlatimir Kecmarović: Prilog poznavanju klinike i terapije relinoshiza u nas, 1981.

Dr Sofija Biga: Atipični binokularni vid, 1981.

Dr Ljubiša Nikolić: Mogućnosti uticaja fotokoagulacije na nepovoljan tok dijabetične makulopatije, 1981.

Približan broj objavljenih publikacija je nekoliko stotina.

Broj specijalističkih ispita obavljenih u Institutu: 27.

Period	Ukupno	Pros.
1967—1969.	2 776	925
1970—1974.	5 751	1 150
1975—1979.	7 544	1 509
1980—1984.	8 751	1 750
Svega	24 822	

Tab. 5. Broj operacija od 1967—1984.

U Institutu postoje sledeća odeljenja i kabineti:

Odeljenje hirurškog lečenja, Odeljenje za retinologiju i vitreoretinalnu hirurgiju, Dečije odeljenje i Oeljenje opšte patologije.

Odseci: Samostalni odsek za nasledna oboljenja oka i Samostalni odsek ambulantno-polikliničke službe.

Kabineti: Kabinet za elektrofiziologiju oka, Kabinet za ortooptiku, pleoptiku, Kabinet za fluoresceinsku angiografiju i Kabinet za kontaktna sočiva.

Zaključak

Institut je od svog osnivanja do danas, i pored skromnih materijalnih sredstava i još skromnijih prostornih mogućnosti, uspevao da u svoj rad uključi metode koje su predstavljale sve savremene svetske trendove u oftalmologiji. Među prvima, ili prvi, uveo je fotokoagulaciju, fluoresceinsku angiografiju, operacije protiv ablacije retine i vitrektomiju, ERG, moderan pristup hirurgiji prednjeg segmenta i rožnjače i glaukoma, kao i savremeno lečenje stabizma

3. ISTORIJAT AMBULANTNO-POLIKLINIČKE SLUŽBE U BEOGRADU

U Beogradu je, posle oslobođenja, oftalmološka služba radila pod dosta teškim uslovima. Ambulante u nekoliko većih beogradskih opština, koje su postojale i pre rata a pružale usluge socijalno osiguranim građanima i popular no zvane »uredskim«, imale su puno problema da zadovolje potrebe stanovništva koje se naglo uvećavalo. Četverogodišnji prekid rada Medicinskog fakulteta uslovio je nedostatak oftalmološkog podmlatka; dve ambulate Očne klinike inekoliko privatnih ordinacija beogradskih oftalmologa bile su takođe nedovoljne za normalno obavljanje službe. S druge strane, broj očnih oboljenja i povreda je u tih prvih desetak poratnih godina bio izuzetno visok. Višegodišnje ratne nedaće i pothranjenost stanovništva su svakako uticale da dođe do prave eksplozije u pojavi i teških oboljenja očiju, a obnova ratom nastradalog grada i nagla izgradnja, uz ne uvek dovoljnu zaštitu na radu građevinskih radnika, imale su za posledicu pojavu velikog broja povreda i opekotina prednjeg segmenta oka. Usled svega ovog, opterećenost tadašnjih oftalmoloških ambulanti bila je tako velika.

U tih prvih deset godina posle rata, u Centralnoj ambulanti Socijalno; osiguranja na Željezničkoj stanici radila su dva stalna oftalmologa: Dr Damjan Kostić i dr Milorad Čortanović. Treći stalni oftalmolog, dr M. Milenković radio je u Očnoj ambulanti Opštine Vračar. Ostale ambulate u centralnim delovima grada: u Starom gradu, Savskom vencu, Paliluli i Zvezdari bile su bez stalnog oftalmologa i u njima je službu obavljalo više stručnjaka, među njima da pobrojimo samo neke: dr Rašić, dr Nikolić, dr Kuljačić iz Vojne bolnice, dr Danić, dr Grbić, dr Litričin, dr Tomić i drugi iz Očne bolnice.

Zahvaljujući pravilnom planiranju oftalmoloških kadrova, u prvih petnestak godina posle rata formirao se priličan broj mlađih oftalmologa. Novo izgrađeni domovi zdravlja u beogradskim opštinama i novim naseljima

sada su bili u mogućnosti da dobiju stalne oftalmologe, koji su širili i obogaćivanja oftalmološku službu.

Danas u Beogradu, u četrnaest domova zdravlja postoje očne ambulante u kojima se radi u dve smene, često i sa dva oftalmologa u svakoj smeni. U nekoliko ovih ambulanti formirane su specijalizovane ordinacije za lečenje slabovidne dece, u jednoj postoji Odeljenje za određivanje kontaktnih stakala.

No, činjenica je da je naša oftalmološka služba jedna od opterećenijih a gradu. Svakako je razlog tome, pre svega, naglo povećanje broja stanovništva. Ali, danas su proširena prava zdravstvene zaštite na skoro sve građane; povećan je broj pregleda dece svih uzrasta u cilju preventivnog otkrivanja anomalija očiju; rade se stalni sistematski godišnji pregledi određenih populacija (RVI borci, građevinski radnici, profesionalni vozači, dijabetičari i drugo). Sada dolazimo u situaciju da imamo dobre smeštajne uslove za rad, ali je tehnički oprema ordinacija i dosta domova zdravlja već amortizovana, dotrajala i zastarjela. Oftalmološki kadar je, međutim, sada ponovo problem,

jer je dobrim delom pri završetku radnog veka i treba mu omogućiti zamenu.

ZAJEDNIČKI ZAKLJUČAK

Počeci organizovane oftalmološke službe u Beogradu datiraju iz prošlog veka. U prvo vreme ova služba se razvijala pod veoma skromnim materijalnim i kadrovskim uslovima. Tokom godina i decenija, oftalmološka delatnost beleži stalan uspon, i pored krvavih ratova i razaranja, kroz koje je prolazilo stanovništvo Beograda, Srbije i cele Jugoslavije. Danas se u oftalmološkim ambulantomama u Beogradu obavljaju najsavremeniji dijagnostički metodi i sprovodi medikamentozno lečenje. Stacionarne ustanove: Klinika za očne bolesti »prof. dr Đorđe Nešić« i Institut oftalmologije »Prof. dr Ivan Stanković«, pored toga obavljaju najsloženije hirurške intervencije, i u tome pogledu savremena kretanja u oftalmološkoj struci i nauci na međunarodnom nivou.

Literatura

Đorđević, V.: Likovi i dela istaknutih lekara od osnivanja Srpskog lekarskog društva do danas, Spomenica SLD 1872. Do 1972., str. 197.
Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu, . 1920-1935., Spomenica Očne klinike, str. 117.
Pedeset godina Medicinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu 1920-1970, Spomenica Očne klinike, str. 243.

Stanojević, V.: Najstarije bolnice u Beogradu. Godišnjak grada Beograda, Knjiga 7, Beograd, 1960.
Petković, B.: Postanak, razvitak i rad beogradske Opšte državne bolnice, Opštinske novine, Službeni organ grada Beograda, god.48 br.2, str.7, 15 Januara 1930
Operacioni protokoll stacionarnih oftalmoloških ustanova. Klinika za očne bolesti »Prof. dr Đorđe Nešić« i Institut oftalmologije »Prof. dr Ivan Stanković«.

Summary

Prof. Dr. Đorđe Nešić University Department of Ophthalmology, Faculty of Medicine, Belgrade
(Head: Prof. Dr. Sci. Dobrosav Cvetković)

HISTORY OF OPHTHALMOLOGIC SERVICE IN BELGRADE

Milan Blagojević, Slobodan Dergenc, Dobrosav Cvetković and Vera Damjanović

Key words: history of ophthalmology, Belgrade

The beginnings of organized ophthalmological service date back to the past century, when Prof. Dr Đorđe Nešić founded the first eye ward in the Military Hospital in Belgrade. He also opened the Eye Ward of the State Hospital in 1901 and was its head for over a half century - until 1955. In 1921 the Ward became University Department for Eye Diseases of Faculty of Medicine, which is today named after him. The authors also describe the history of Ophthalmologic Institute »Prof. Dr. Ivan Stanković«, founded in 1966, and history of polyclinic and outpatient service in Belgrade. At present, in out-patient departments of ophthalmology the newest diagnostic techniques and medicamentous treatment are applied. In the above mentioned departments the most complex surgical procedures are performed and in this respect they follow the contemporary advancement in ophthalmologic practice and science in the world.